

4. <https://review.uz/uz/post/ozbekiston-respublikasi-prezidenti-shavkat-mirziyoyevning-2023-yil-uchun-murojaatnomasi-toliq-matn>

“INSONGA E'TIBOR VA SIFATLI TA'LIM” YILIDA INVESTITSİYALARNI JALB ETISH JOZIBADORLIGI

Bauyetdinov Majit Janizaqovich

Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti

Moliya kafedrası dotsenti, iqtisod fanlari bo'yicha filozofiya doktori (Phd),

Djumaniyazov Ubbiniyaz Ismayl uli

Qoraqalpog'iston qishloq xo'jaligi va agrotexnologiyalar institute tayanch

doktoranti

ubbiniyaz@mail.ru

Annotatsiya

Ushbu tezisda joriy yilda investitsiyalarni jalb etish jozibadorligi hamda dolzarb vazifalar qayd etilgan.

Kalit so'zlar: investitsiya, qishloq xo'jaligi investitsiyalar, suv resurslari, forum

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2023-yil 28-fevraldagi PF-27-sonli 2022-2026 yillarda mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasini “Insonga e'tibor va sifatli ta'lim yili”da amalga oshirishga oid davlat dasturi to'g'risida farmoni qabul qilingan. Mazkur dasturning 26 maqsadida: Mamlakatda investitsiya muhitini yanada yaxshilash va uning jozibadorligini oshirish, kelgusi besh yilda 120 milliard AQSH dollari, jumladan 70 milliard dollar xorijiy investitsiyalarni jalb etish choralari to'g'risida aks etgan.

Davlat dasturining 72-bandida Davlat organlari va investorlar o'rtasida tuzilgan investitsiya shartnomalaridagi investitsiya majburiyatlarini elektron tarzda ro'yxatga olish tizimini ishlab chiqish.

73-bandta Respublikaning sanoat va ishlab chiqarish salohiyatini oshirish, iqtisodiyot tarmoqlariga xorijiy investitsiyalarni jalb qilishni kengaytirish orqali hududlarda yangi ishlab chiqarish quvvatlarini yaratish ifoda etilgan. Amalga oshirish mexanizmi sifatida 11 mlrd dollarlik xorijiy investitsiya o'zlashtirilishi buning evaziga 304 ta yirik ishlab chiqarish obyektlari va quvvatlarini ishga tushirish orqali 48,7 mingta yangi ish o'rinlarini tashkil etish ko'zda tutilgan.

74-bandida hududlarning investitsiya jozibadorligi har tomonlama baholash va hududlar o'rtasida investitsiyalarni jalb etishda sog'lom raqobatni shakllantirish uchun investitsiya standarti tizimi va investitsiya muhiti reytingini amaliyotga joriy etish hamda Toshkent shahrida II Toshkent xalqaro investitsiya Forumini o'tkazish belgilangan.[1]

Prezident Shavkat Mirziyoyev 27 fevral investitsiyalarni jalb qilish va sanoatni rivojlantirish masalalari yuzasidan yig'ilish o'tkazildi.

So'nggi yillarda barcha tarmoqlardagi dasturlarga 31 milliard dollarlik to'g'ridan-to'g'ri xorijiy investitsiyalar jalb qilindi. Natijada o'tgan 5 yilda sanoat 1,4 barobar, eksport 1,5 barobarga oshdi.

Kelgusi 5 yilda iqtisodiyot barqaror o‘sishi uchun sanoatni yana 1,5 barobarga oshirish, eksportni 30 milliard dollarga yetkazish maqsad qilib qo‘yilgan. Buning uchun 120 milliard dollar sarmoya, jumladan, 70 milliard dollar xorijiy investitsiya zarur.

Yig‘ilishda jahon moliya bozorlaridagi vaziyatdan kelib chiqib, soha oldidagi muhim vazifalar ko‘rsatib o‘tildi.

Joriy yilda 11 milliard dollarlik to‘g‘ridan-to‘g‘ri xorijiy investitsiyalarni o‘zlashtirish, yirik investorlar bilan manzilli ishlash bo‘yicha vazifalar belgilandi. Investitsiyalarni jalb qilishda iqtisodiy diplomatiyani va chet eldagi diplomatik vakolatxonalar ishtirokini kuchaytirish muhimligi qayd etildi.

Yil yakunigacha 304 ta yirik va 3 mingta hududiy loyiha ishga tushirilishi rejalashtirilgan. Ularning natijasida qo‘shimcha 10 trillion so‘mlik mahsulotlar ishlab chiqarish yo‘lga qo‘yiladi.[2]

Barchangizga ma‘lumki joriy yilning 27-28 aprelida II Toshkent xalqaro investitsiya forumi bo‘lib o‘tdi. Forum doirasida “Suv resurslarini kompleks boshqarish: qishloq xo‘jaligini barqaror rivojlantirish, Markaziy Osiyoda oziq-ovqat xavfsizligini ta‘minlash” mavzuida panel munozarasi o‘tkazildi.

Mutaxassislarining fikricha, 2040-2050 yillarga kelib suv resurslariga talab ortib borishi jahon iqtisodiyotida tarkibiy o‘zgarishlarga olib kelishi muqarrar. Jahon meteorologiya tashkiloti hisobotiga ko‘ra, 2050 yilga borib Yer yuzida 5 milliarddan ortiq odam u yoki bu darajada suv tanqisligini boshdan kechiradi. Panel sessiya ishtirokchilari suv tanqisligi qishloq xo‘jaligi va umuman iqtisodiyotni rivojlantirish uchun jiddiy muammoga aylanishi mumkinligini ta‘kidladilar.

Ekspertlar Markaziy Osiyoda qishloq xo‘jaligining barqaror rivojlanishi va oziq-ovqat xavfsizligi uchun suv resurslarini kompleks boshqarishning ahamiyatini muhokama qildilar. Shuningdek, suv resurslarini kompleks boshqarish mexanizmlarini samarali joriy etish bo‘yicha ko‘riladigan chora-tadbirlar ham muhokama qilindi.

O‘zbekiston suv xo‘jaligi vaziri o‘rinbosari Azimjon Nazarov suv resurslarining 80 foizi boshqa mamlakatlardan oqib kelishi, atigi 20 foizi mamlakatimizda hosil bo‘lishini ta‘kidladi. Bundan 30-40 yil avval yaratilgan infratuzilma esa jiddiy modernizatsiyani talab qiladi. Suv resurslari bilan ta‘minlanishning kamayishi, yangi obyektlar sonining ko‘payishi natijasida aholi soni o‘sib bormoqda, bu esa suv resurslarining yangi miqdori va sifatini talab qiladi. Bizning hisob-kitoblarga ko‘ra, 2030 yilga borib bizga 7 milliard kub metr suv yetishmaydi. Suvdan oqilona foydalanish zarur.

Boston Consulting Group boshqaruvchi direktori va hamkori Igor Alekseev buni quyidagi takliflar bilan tasdiqlaydi:

“Agar O‘zbekistonda suvni tejash bo‘yicha barcha tashabbuslarni to‘plash, taxminan 19 milliard dollar sarmoya talab etiladi. Shundan 4 mlrd. nasos stansiyalari va 6 mlrd.ga yaqini xo‘jalik subyektlariga suv tejovchi texnologiyalarni joriy etish uchun subsidiyalar uchun ketadi. Moliya vazirligi va Suv xo‘jaligi vazirliklari bilan birgalikda ushbu kanallar funksiyasini baholagan holda kanallar tizimining modelini ishlab chiqdik. Eng muhimi esa - ma‘lum bir hududda suvni iqtisodiy ta‘minlash tizimini ishlab chiqish.

Respublika hududlarida suv resurslarining qo'shimcha hajmlarini oshirishga qaratilgan chora-tadbirlar ustuvor bo'lishi kerak. Bular yangi to'g'onlar va yangi suv omborlari.

Panel sessiya ishtirokchilari bunday mexanizmlarni amalga oshirish uchun to'g'ri huquqiy va institutsional shart-sharoitlar yaratish muhimligini ta'kidladilar. Tadbirda qishloq xo'jaligining barqaror rivojlanishini ta'minlaydigan chora-tadbirlar ham muhokama qilindi. Mutaxassislar suv resurslaridan foydalanishni yaxshilash, qishloq xo'jaligida suvdan foydalanish texnologiyalari va usullarini takomillashtirish zarurligini ta'kidladilar.

Panel sessiya forumning muhim qismiga, ekspertlar va Markaziy Osiyoda suv resurslarini boshqarish bilan shug'ullanuvchi davlat organlari vakillari o'rtasida tajriba va bilim almashish uchun ajoyib platformaga aylandi. Tadbir viloyatda agrar tarmoqni barqaror rivojlantirish va oziq-ovqat xavfsizligini ta'minlashga xizmat qiladigan yangi g'oya va tavsiyalar ishlab chiqish imkonini berdi.

Shuningdek forum doirasida "Qishloq xo'jaligi uchun sifatli investitsiyalar" mavzusida davra suhbatlari zarur ko'rsatmalar, takliflar va fikr-mulohazalarga boy bo'ldi.

Zamonaviy qishloq xo'jaligi ishlab chiqarish jarayoniga innovatsion texnologiyalarini keng joriy etishni taqozo etmoqda. Shu bois mamlakatlar ilmiy-texnikaviy taraqqiyotga, ishlab chiqarish quvvatlarini modernizatsiya qilishga va kadrlar tayyorlashga katta miqdorda investitsiya jalb etmoqda. Mazkur sohaga yo'naltirilayotgan investitsiyalar qishloq aholisining turmush darajasini oshirish, yangi ish o'rinlari yaratish va qishloqda ekologik vaziyatni yaxshilashga qaratilgan. O'zbekiston qishloq xo'jaligi yerlaridan imkon qadar samarali foydalanish uchun qanday choralar ko'rishi kerak? Mazkur davrada mana shu masalalar muhokama qilindi.

– So'nggi yillarda O'zbekistonda qishloq xo'jaligi sohasida katta o'zgarishlar yuz berdi, – deydi Aziz Voitov. – Xususan, 2 yilda 4000 dan ortiq tadbirkorlarga 200 ming gektar yerlar bo'lib berildi, kichik fermerlarni qo'llab-quvvatlash maqsadida 30 turdan ortiq subsidiyalar ajratildi. Ilgari yerni taqsimlash jarayoni mahalliy hokimiyatlar orqali amalga oshirilgan bo'lsa, hozirda bu ish ochiq portal orqali onlayn tarzda amalga oshirilmoqda. Mamlakatimiz iqlim sharoitini hisobga olsak, bizga bugun suv tejovchi texnologiyalar juda ham zarur. Aynan mana shunday texnologiyalarni olib kelish uchun ham tadbirkorlarga subsidiya mablag'lari ajratilmoqda. So'nggi yillarda paxta to'qimachilik klasterlari borasida ham manfaatga erishdik, ilgari bu borada ham muammolar ko'p bo'lgan. Bolalar mehnati va majburiy mehnatdan ozod etilgani ham jahon hamjamiyatida imidjimizni yaxshilashga hissa qo'shdi. Fermer xo'jaliklari va paxta to'qimachilik klasterlari bilan dehqonchilikda xosildorlik oshirilmoqda. Shu maqsadlarda 5 yilda 5 milliard dollar investitsiya kiritildi.

Davra suhbatlari davomida Yevropa Ittifoqining O'zbekistondagi elchisi Charlotta Adriaen xonim mehnat bozoriga kirib kelayotgan yosh fermerlarni, kichik fermer xo'jaliklarini rivojlantirish, ularning bilim va malakasini, ma'lumotlilik darajasini oshirish kerakligi haqida so'zladi.

– So'nggi yillarda O'zbekiston qishloq xo'jaligi sohasida liberallashtirish ko'zga tashlanyapti, – deydi Charlotta Adriaen. – Har bir kichik tadbirkorga ham imkoniyat berilyapti. Birinchi navbatda yetishtirilayotgan oziq-ovqat sifatini yaxshilashga, jahon

bozorida bu mahsulotlar o'z o'rniga ega bo'lishga erishish zarur. Hozirda kichik fermerlardan ham yaxshi loyihalar chiqyapti, biz ularni qo'llab-quvvatlash bilan birga, investorlar va ular orasida ko'prik bo'lishimiz kerak.

O'zbekiston issiq iqlim sharoiti kuchayib borayotganini ta'kidlar ekan MDH va Turkiya tijorat direktori Sergey Stefanov shunday dedi:

– 2030-yilda O'zbekistonda suv oqimi 25 foizga qisqaradi, bu degani hosildorlik ham shunchaga qisqaradi. Tomchilab sug'orish texnologiyasi suvni tejaydi. Bu sug'orish bo'yicha yangi texnologiyalarni olib kirish, ular bilan ishlash ko'nikmasini oshirish, fermerlar va ishchilar malakasi, salohiyatini rivojlantirishni taqazo etadi. Har bir davlatning o'z brend mahsuloti bo'ladi, men O'zbekiston pomidorini brend deb hisoblayman, Moskvadagi biror do'konga kirib har xil mamlakatlardan kelgan pomidorlar turgan joyda O'zbekistondan keltirilganining bozori “chaqqon” ekanini ko'rasiz. Yerni yaxshi saqlash, suvdan oqilona foydalanish, yangi texnologiyalar va raqamlashtirish jarayonini yo'lga qo'yib, jahon bozoriga mana shunday brend mahsulotlarning turini ko'paytirish va talab darajasiga qarab yetkazib berishga erishish mumkin.[3]

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2023-yil 28-fevraldagi PF-27-sonli Farmoni
2. <https://joqargikenes.uz/oz/15947.html>
3. O'zbekiston Respublikasi Investitsiyalar, sanoat va savdo vazirligi
Miit.uz internet sahifasidagi ma'lumotlar asosida

“YASHIL IQTISODIYOT”NI JORIY ETISH O‘ZBEKISTON IQTISODIYOTIGA TA’SIRI, O‘RNI VA ROLI

*Quybaqova Mohiniso Zokirjon qizi,
Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti talabasi
mkuybakova@mail.ru*

Annotatsiya

Ushbu maqolada so'nggi yillarda O'zbekiston iqtisodiyotining baqqraror rivojlanishi uchun turli bo'limlar, tarmoqlari va sohalari o'rtasida o'zaro mutanosiblikni taminlashda “Yashil iqtisodiyot”ning o'rni va roli hamda bu borada mamlakatimizda bugungi kunda olib borilayotgan ishlar to'g'risida ma'lumotlar keltirib o'tilgan. Ekologiya va iqtisodiyotning o'zaro ta'siri, iqtisodiy ta'sir, atrof-muhit va tadqiqot natijalari bo'yicha faoliyat muhokama qilinadi. Ekologik xavflarni sezilarli darajada kamaytirish uchun iqtisodiyotda davlat ishtiroki yomonlashishi va mamlakatda ishlab chiqarishdan keladigan zararlarning oldini olish hamda “yashil iqtisodiyot”ning afzalliklari ta'kidlangan.

Kalit so'zlar: “Yashil” iqtisodiyot, muqobil energiya, “Yashil iqtisodiyot” konsepsiyasi, atrof-muhit, iqtisodiy o'sish.

Milliy iqtisodiyotni jadal rivojlantirish va yuqori o'sish sur'atlarini ta'minlash uchun barcha sohalarda “yashil iqtisodiyot” texnologiyalarini faol joriy etish 2022-